

ՉՕՃՈՒԳԼԱՐ ԻԶԻՆ

“ՉՕՃՈՒԳԼԱՐԸ ՊԱՆԱ ԱԷԼՄԵՅԷ ՊԻՍԳԷՆ” ԴՈՒԿ. ԺԸ. 16.

ՃԻԼՏ Զ.

ԻՍԹԱՆՊՈԼ. ՅՈՒԼԻՍ 1. 1877.

Ն 7

ՅԱՐԳՈՍ ԻՆԷ ՎԱՆԻՏԻՍ

ՏՕՂՐՈՒ ՎԷ ԵԱՆԼԸՆ ԵՈԼ

Կէլէն ախշամ օղլումա քէնտիսինի Գրիստոսա թագաւիմ էտիպ, օնուն իրատէթինէ կէօրէ Եաշամասը իշին նասիհաթ վէրմէքտէ իքէն օղլումպա նա շէօյլէ սէօյլէտի. “էփլէթ, անամ,

էյի տէտին, ֆաղաթ էյի տույուլտ, րմ անճագ պիր տագիգէ տէվամ է տէրլէր.”

“էփլէթ, Սարգիս, էօյլէ տիր. տէ միր Եօլու գաթարընը տալի տօղրու խաթթման չըգարըպ պաշգա պիր

խաթթա սէվգ էթմէք իշին անճագ պիր տագիգէ լաղըմ տըր : Գաթար պիր տէֆա տօղրու խաթթման չըգտըգտան սօնկրա նէ գատար դօլայ վէ չափուք տալի եիւրիսէ հէլաքա տօղրու կիտէր : Մաղաստա տուրան մէմուր իսէ պունու կէօրէրէք, պիր տագիգէտէ գաթարը Եանլը յօլտան տօղրու Եօլա չէվիլէպիլիր վէ գաթար քէտէրսիղճէ Եօլունա տէվամ էտէր : Սէնին տույուլտըն այնի պու գաթար կիպի տիրլէր. Բապպ, պէնի գուրթար՝ տէմէյէ պիր տագիգէ քեաֆի տիր, “Եա՛ Բապպ, պէնի պու կիւնահը իշլէմէքտէն մէն էթ՝ տէմէյէ պիր տագիգէ քեաֆի տիր. “Եա՛ Բապպ, սէնին բու հունու պանա վէր, պէնի սանա օղլու էթ, պէնի պրաղ մա՝ պէնի սէնաէն այլըմաղա պրալ մա՝ տէմէյէ պիր տագիգէ քեաֆի տիր : Վէ պէօյլէ տէմէրլէ տույուլտըն տօղրու Եօլտա տէվամ էտէրլէր :

Պիլաքս, Սմա՛ն, պունու նէ՞ իշին Եաթիմ՝ յաճաղըմ, գորտըր Եօգ,՝ տէմէյէ պիր տագիգէ քեաֆի տիր : Նիհայէթ ֆիքրլինի մախթէլիֆի շէլէրէ վէրլէք Սլլահըն բու հունու սէնտէն ու գաղանաղըմաղա պիր տագիգէ քեաֆի տիր :

Պու սուրէթլէ առէմին բու հու պիր տագիգէտէ Եանլը Եօլա Եաթտատօղրու Եօլա կէլէպիլիր, վէ Եա սիւրսիլէ հէլաքս վարըր, Եա Սլլահըն լուիֆու իլէ էօմիլուն Նիհայէթլինէ թէհիքէտիղ վասըլ օղլուր :

Հէր քէս քէնտի քէնտիսինէ սիւալ էթմին. “Սճապա բու հում տօղրու Եօլտա մը Եօթսա Եանլը Եօլտա մը տըր :

ՔԻԻԶԻԻՔ ՊԻՐ ԱՆԱ

Կէլէնլէրտէ գօնուլարըմըտան պիրինլին էվինէ կիթաթիմ, վէ էվ սահիպի իլէ գօնուլուր իքէն օտանըն գափուսունտան կէօրտիւմքի Մաննիկ վէ Նունիկ իլէրտէ օյնամագտա խաթէր : Մաննիկ օն Եաշընտա, Նունիկ

լազ. պիր կիւնէշ չափոր: Պիղ իշէրտէ էյի պիր թաամ էթտիքտէն սօնկրա, եէրի գազըպ, գըղաղըմըղը տիշարը չըգարտըգ վէ ալընըն էթինի գըղաղա եիւքլէտէրէք թէքրար եօլա տէվամ էթտիք: Հանկը թարաֆա տօղրու կիթտիյիմիզի պիլմէք իշիւն եանըմըղ տա փուսուլամըղ վար իտի: «Իկլ» կէմինին սէրէն տիրէքլէրինի կէօրմէք իշիւն կէօղլէրիմիզի տէօրթ թարաֆա տիքիպ չօգ պազտըգ իսէ տէ պիր չէյ կէօրմէտիք, վէ պուլնտան ան նատըգ քի տիրէքլէր տիւշմիւշ վէ կէմի զարգ օլմուշ իտի: Նիհայէթ պիր տէ էօնիւմիւզտէ ամէշ տիւմանը չըգ մաղտա օլտուղունու կէօրտիւմ վէ օլ թարաֆա տօղրու կիթտիք: Պիր աղ սօնկրա գարըն իշինտէ կիտիպ կէզ մէքտէ օլան պիր թաղըմ սիյաշ նօգ թալար կէօրտիւք, վէ պիր աղ տահա իլէրլէյէրէք կէօրտիւք քի առէմ ի տիլէր: Պունու իւզէրինէ չաղըրմա զա պաշլատըգ վէ պաղըլարը պիղէ տօղրու կէլտիլէր, վէ չօգ վագրթ կէչմէզտէն «Իկլ» կէմինին թաիֆէ լէրինտէն պաղըլարընըն էլէրինի սըգ մաղ պիղէ միւհսսէր օլտու:

Պէն սապրըսըղըղլա, «Հէփինիզ տէ գուրթուլտունուզ մու» տէյիւ սիւալ էթտիք:

Մնարտան պիրի շու սուրէթտէ ճէ վապ վէրտի: «Էվլէթ, հէփիմիզ տէ գուրթուլտուգ, ճէնուպա տօղրու կիթմէյէ հաղըրլանըյօր իտիք, վէ էյէր սիղին սէսինիգի իշիթմէսէ իտիք իշիմիզ եաման օլաճագ իտի, չիւնքի պիր գաշ նէֆէր խասթամըղ վար տըր:»

Պէն երինէ քէնտիմի թուլթամայա ռազ, «Գաւթիթ Գրօֆօրտ նէրէտէ տիր» տէյիւ սիւալ էթտիք:

«Խասթալարտան պիրի տալի գա Քընտաշըն տըր: Շիմտի պիղէ էն զիյատէ լաղըմ օլան չէյ թաղէ էթտիր:»

Պիր գաշ տաղիգէ սօնկրա գարըն տաշըմ գուճաղըմտա իտի, վէ պանա չէյլէ սէյլէտի: «Տօնալտ, սէն կէլ տիքտէն սօնկրա արթըգ պէն էյի օլտուրու:»

Խասթալար տըրըն էթինտէն եէյէրէք էյիլէչմէյէ եիւղ թուլթալար: Իքի կիւն սօնկրա եօլա չըգմաղա մուղթէտիր օլտուգ, վէ խասթալա մուղթէտիր օլտուգ, վէ խասթալա ռը, էրղաղըմըղ վէ պաղը գըյմէթ լի չէյլէրիմիզի գըղաղլարա եիւքլէ տէրէք օնլարը չէքմէյէ պաշլատըգ: Սըգընթըլը պիր եօրնուլուգտան սօնկրա նիհայէթ սէլամէթլէ «Պիթըրն» կէմիյէ եէթիշիպ, գըշը կէմիտէ կէ չիրտիք: Էրթէօի եաղ պուղլար արա սընտան գուրթուլուպ, կէմիմիզին եիւքիւ թէքմիլ օլարազ սալիմէն Տընտիյէ վասըլ, վէ պիրատէրիմ Դաւթիթ սաղ սէլիմ վալիտէսինէ թէս լիմ էթմէք իգպալինէ նաիլ օլտուգ: Վալիտէմ, «Լալըն» կէմինին թաի-

ֆէլէրինտէն «Իկլ» կէմինին զարգ օլտուղունա տաիր պաղը խասթալար ալմըշ օլտուղունտան օլ կէմիտէ պուլու նան թաիֆէլէրին վալիտէ, հէմիլրէ վէ զէվճէլէրի իլէ պէրապէր ֆուրթու նալը տէնիզտէ սէվիլիլիլէրի օլանալըն չէքտիքլէրի իղթիրապա տիւշար օլմուշ իտի:

ՕԹ ԹԱՐԼԱՍՐՆՏԱ

Պարսամ Սննիճանըն իւթիւնէ պաշընա օթ աթտըղ իշիւն Սննիճա պաղըրըպ չաղըրմաղտա տըր:

Օթ զայէթ եումուշազ օլտուղունտան, պիրքիմ:

սէ իւզէրինէ աթլարազ տօն ինճիթ մէզ: Պունտան մատա թարլատա եէնի պիշ իլմիշ օլան օթ թաթլը գօգար: Ամա Սննիճանըն պաղըրըպ չաղըրմասընըն սէպէպի վար իտի: Պարսամըն Սննիճա իւզէրինէ օթ աթմասը գըղըն նէֆսի նէ չօգ աղըր կէլմիշ իտի:

Չօնուղլար օթուն իշինտէ եուլար լանարազ, եաթարազ վէ պիրի պիլինի օթ ալթընտա կէօմէրէք օյնա մաղտա, վէ էյլէ կիւլմէքտէ իտիլէր քի տիշարտան սէյր էտէն պիր առէմ օնլար պիր տահա սէս չըգարամայա ճաղլար տէյիւ զանն էտէր իտի:

Ֆագաթ պիր աղ սօնկրա Սննիճա եօրուլտու, հալա զայէթ սըճագ օլտուղունտան գըղըղաղ գան թէրէ պաթմըշ իտի, պու սէպէպտէն օյու նու պրաղըպ, պիր աղ րահաթ էթմէք իսթէտի:

Պարսամ վէ երրոս եօրուլմըշ օլմա յըպ, պիր աղ տահա օյնամաղ իս թէտիլէր, վէ պու արղու իլէ Պարսամ Սննիճա իւզէրինէ պիր տահա օթ աթտըղընտա, գըղ իսըրպանարազ «Պարսամտան հաղ էթմէմ» տէյիւ պաղըրմաղա պաշլատը:

Իշթէ եումուշազ օթ պիլէ Սննիճայը ինճիտիպ, օնուն պաղըրըպ չաղըրմասընա սէպէպ օլտու:

ՊԻՐ ՎԱԼԻԹԵՆԻՆ ՍՕՆ ՏԵՐՍԻ

Պիր կիւն Յակոբիկ խասթա վալիտէսինին եաթմաղտա օլտուղու օտա նըն գափուսունու եալուշճա աշարազ չէյլէ սէյլէտի: «Անա, ֆիթապը չէրիֆտէն պանա պիր այէթ էյլէտիպ, պէնի էօփտիւքտէն սօնկրա եաթմաղա կիթմէմէ րուխասթ պույուրուրմու սուն: Չօգ ույգում վար, լաքին քիմնէ եօգ տուր քի տուար տիլէսին:» Յակոբ պունու սէյլէտիքտէն սօնկրա աղլամաղա, վէ «Տուա էթմէքսիղին եաթմամ» տէյիւ չաղըրմաղա պաշլատը:

Էօլիւմ հալինտէ եաթմաղտա օլան վալիտէսի օղլունուն սէսինի իշիթտի: Խասթա էթարաֆընտա վուգու պուլան չէյլէտէն խապլի եօգ իտի, լաքին սէվիլիլիլ օղլունուն աղըտ վէ ֆիղանը օնու պոյղըն հալինտէն ույանտըրտը: Վալիտէ եանընտա պուլունան պիր տօթթունտան չօնուղունու կէօթիւրիւպ գուճաղընա գօմասընը րիճա էթտի: Պունուն իւզէրինէ չօնուղուն կիւլ եանաղլարը վէ ալթուն սաշը պաշը վալիտէսինին րէնքսիղ վէ սօղուգ սիմասը եանընա գօնուլտուլար: Էօլիւմ հալինտէ պուլունան գատըն իսէ չօնուղունա չէյլէ սէյլէտի: «Օղլում, Յակոբիկ, շու այէթի պէնիմ իլէ պէրապէր սէյլէ, վէ օնու ասլա ունուլմա: Պապամ վէ անամ պէնի թէքք էթտիլէր իսէ տէ, րապպ պէնի գապուլ էտէճէք տիր:»

Չօնուգ իքի եալստ իւշ տէֆա մէքքիւր այէթի թէքրարլատըգտան սօնկրա ախշամ տուասընը էթտի: Պատէհու վալիտէսինին սօղուգ վէ սօլմուշ եիւզիւնիւ էօփէրէք քէնտի քիւշիւք եաթմաղընալիթտի:

Էրթէօի կիւն չօնուգ առէթի իւզրէ վալիտէսինի արատը, ֆագաթ անճագ օնուն սօղուգ ճէսէտիլինի պուլապիտի: Էվլէլէքի ախշամքի տէրս վալիտէսինին չօնուղա վէրտիլի սօն տէրս իտի, վէ Յակոբ օլ տէրսի ունուլմա տըր, վէ ասլա ունուլմայաճագ տըր: Չօնուգ պէյիլէրէք էյի պիր առէմ օլտու, վէ շիմտի քէնտի մէմ լէքէթինտէ միւթէպէր վէ պէյիւք պիր մէմուրիլէթէ կէչմիշ տիր:

ԲԵՍՏ ԶԸԶՄԱԳ

Հէր այ չօնուղլար զաղէթասընա գօնուլան րէտիլէ էվլէլա րէսսամլար մարիֆէթիլէ քեաղըա իւզէրինէ չըղըլըլար:

րէսսամլար ըէսմ չըզմագ իշխան պիր մահալտէն պաշգա մահալէ կիտէրէր, չօգ տէֆա տախի ուղագ մահալէրէ եօճօւլու գէտիպ էհէմմիյէթէ շայան հէրնէ կէօրսէլէր, ըէսմէրինի չըզա-րըրլար:

Քէօյլէրէ պիր ըէսսամ կէլտի-յինտէ քէօյ էհալիսի պէմ պէյազ պիր պօշ քեաղըտ իւզէրինէ ըէսմ չըզա-րըրլարընը կէօրմէք մէրագըր իլէ ըէս-սամլէն պաշնա պիրիքիլէր: Պաղը տէֆա ըէսսամլէն պաշնա եիրմի գա-տար չօճուգ պիրիքիլ: Չօճուգլար պիրիպիրինի եթիքիլտիլէր, վէ պի-րիպիրինին ումուղունտան պագարագ ըէսսամլէն էթրաֆընը օլ տէրէճէ գալի-լարլար քի, սէֆիլ առէմ ըէսմինի չէք-տիյի շէյի կէօրէմէտիյի իշխան եա չօ-ճուգլարը եանընտան տէֆ էթմէյէ եա իշինի թէրք էթմէյէ մէճպուր օ-լուր:

Եօզարըրի թասվլի չէքէն ըէս-սամա տախի պէօյլէ օլտու: ըէսսամ կէօրտիւ քի չօճուգլար օնու ըահաթ պրագմայաճաղլար, պունուն իշխան էվէլէա տէյնէյի իլէ չօճուգլարը գօ-վալամաղը տիւշիւնտիւ, ֆագաթ չօ-ճուգլարը գօրգուլմագ իսթէմէտի-յինտէն քէնտիսի իշինի պրագըպ կիթտի, վէ չօճուգլարըն էթրաֆըն-րամատըրըր ըէսմ սէպէպի իլէ չըզա-տա պիրիքմէսի եէրինէ չօճուգլարըն թասվլիլինի չըզարըպ զագէթայա կէօնտէրտի:

ՏԵՐԱԼԵՐԻՆ ԿԻՒՃԼԻԻՔԻԼԵՐԻ ՀԱԳԳԵՆՏԱ

Պաղը չօճուգլար ըագամ տէրսինին կիւճիւքլէրինի վալիտէլէրինէ պէյան էտէրէք եալվարըրլար քի օլ տէրսի պրագմագ իշխան վալիտէլէրի խօճա-լարա թէվասսութ էթմինէր: Պու չօճուգլարտան պիրինին վալիտէսի օղլունուն թէլաշընը կէօրէքէք, գալ-գըպ խօճանըն եանընա կիտէր, վէ

հիտտէթլի պիր չէհրէ իլէ օ-նա, «Պու տէրս օղլումա նէ՝ լա-զըմ տըր, օղլում խօճա օլմայաճագ եա: Էյէր սէն, Օղլուն մութլագա պու տէրսի էօյրէնմէլի տիր տէր-սէն, պէն տէ օղլումա մէքթէպէ կ'օնտէրմէմ» տէր:

Տիկէր պիր չօճուգ տախի եինէ պու խուսուտա վալիտէսինէ շի-քեայլէթ էթտիյինտէ, վալիտէսի օղլունա ըագամ տէրսինին էհէմ-միյէթլինի կէօթմէք իշխան չէօյ-լէ սէօյլէր: «Սէն պէօյիւտիլին տէ ըագամ պիլմէզսէն սէնին իլէ պըշ վէրիշ էտէնէր սէնի ալտա-տըրլար, եախօտ իւճրէթլէ չալը-չրրսան, իւճրէթլինի էքսիք վէրտիք-լէրի հալտէ ֆարգընա վարամաղսըն, ճիմտի պիլէ պապան սանա պիր գալ-դուրուշ վէրիպ, Ֆիլան ֆիլան շէյլէրի սաթուն ալ վէ արթան փարսըր կէ-թիր տէրսէ, հիսապ պիլմէտիյին իշխան պապանըն սրփարըչընը լայըզը վէճ իւզրէ եէրինէ վարտըրամաղսըն: Ամ մա ըագամ տէրսինի էյի էօյրէնիւտէն հէմ ալըշ վէրիշտէ ալտանմաղսըն, հէմ սէնին իշինէ եարայաճագ հիսապ-լարըն էթմէք իշխան պաշգասընա միւհ-թաճ օլմայաճագսըն, իմտի զայրէթ էտիպ, ըագամ տէրսինի էյի էօյրէն-մէլիսին:»

Պու իքի վալիտէլէրտէն հաճկըսը օղլունուն մէնֆաթըր սահիհէսինի տիւշիւնիւպ օնա կէօրէ հարէքէթ էյլէտի, վէ չօճուղունա կիւճիւքլէրէ եէնմէնին եօլունու էօյրէթմիշ օլտու: Էյպէթլէթ սօնկրաքի վալիտէ:

Սէվկիւլիւ չօճուգլարըմ, մէքթէպ-տէ խօճալարընըրն սիղէ վէրտիքլէրի տէրսլէրի էյի էօյրէնմէյէ զայրէթ է-տին, վէ կիւճիւքլէրտէն եէնիլմէյին, շիւնքի սիղտէն պէօյիք լանլար օլ տէրսլէրին էհէմմիյէթլինի պիլտիքլէրի իշխան մէքթէպլէրտէ օլ տէրսլէրին վէրիլմէսինի միւնասիպ կէօրմիւշէր տիր: Սնճագ սիղ աշգ վէ զայրէթ իլէ չալըշըն, աշգ ու զայրէթ հէր շէյի եէնէր:

ՊԻԼՄԵՃԷ

Պու պիլմէճէ օն հրուֆտան միւ-րէքքէպ տիր:

1. Յակոբ իլէ գալին փէտէրի արա-սընտա թային օլունան հուտուտ թա-շը իսմինին պիրիննի հարֆը պու պիլ-մէճէնին պիրիննի հարֆը տըր:

2. Քիթմապը շէրիֆտէ հանկը մէ-լիքէ իւզէրինէ էն զիյատէ մալիւմաթ վէրիլմիշ օլտուղունու խաթրա կէթի-րինիք: Իշթէ օլ մէլիքէնին իսմինին պիրիննի հարֆը պու պիլմէճէնին ի-քիննի հարֆը տըր:

3. Քիթմապը շէրիֆտէ քէնտի խը-սըմլարընըն պիրինտէն պիր գալ փուլ չալմըշ օլան պիր գարը զիքը օլուն:

մուշ տուր: Փուլլարըն սահիպի օլան ատէմին իսմինին պիրիննի հարֆը պիլ-մէճէնին իւշիւննի հարֆը տըր:

4. Նոյուն կէմիսի իլէ գուրթուլան ատէմլէր արասընտան պուլունան ֆա-գաթ թուֆանտան սօնկրա պիլմիւն էօմրիւնտէ լանէթ ալթընտա գալան ատէմին իսմինին պիրիննի հարֆը պու պիլմէճէնին տէօրտիւննի հար-ֆը տըր:

5. Պիլմէճէնին պէշիննի հարֆը կէօղլէրի էյի կէօրմէտիյի սէպէպլինտէն օղլունուն մարիֆէթի իլէ ալտանան ատէմին իսմինին պիրիննի հարֆը տըր:

6. Պիլմէճէնին ալթըննը հարֆը իս-րայէլ փատիշահարընըն սաքին օլ-տուղու վէ Էֆէնտիլիլին հայաթ սու-յունա տալի օլան սէօղիւն միւնասի-պէթի իլէ զիքը օլունան շէհրին իս-մինին պիրիննի հարֆը տըր:

7. Պիլմէճէնին եէտիննի հարֆը Ե-սաւըն տիկէր իսմինին պիրիննի հար-ֆը տըր:

8. Վաղթիլլէ չօպան, ճէնքնի պիր փատիշահըն սէրայլնտա չալընըր վէ պատէհու փատիշահ օլան պիր ատէ-մին իսմինին պիրիննի հարֆը պու պիլմէճէնին սէքիլիննի հարֆը տըր:

9. Եէհուտիլէր էսիր կիթտիքտէն սօնկրա, պիր քեահին պլինտէն զիյա-տէ արգատաշլա Էրուսաղէմէ ալտէթ էթտի: Պու քեահին գալպլինի Ալլա-հըն շէրիաթընը արամաղա վէ օնու իճրա էթմէյէ հաղըրլամըշ իտի, վէ օնուն Էրուսաղէմէ ալտէթ էթմէսին տէն մագսէա հէյքէլի թամիր իլէ Եէ-հուտիլէրի Ալլահա իպատէթ էթմէյէ թէշվիգ էթմէք իտի: Իշպու քեահի-նին իսմինին պիրիննի հարֆը պու պիլմէճէնին տօղուղուննու հարֆը տըր:

10. Պիլմէճէնին օնուննու հարֆը տիւնեատա պուլունան հէր ինսանտան էվէլ պիր էօյիւ կէօրէն ատէմին իս-մինին պիրիննի հարֆը տըր:

Պիլմէճէնին օն հարֆը պիրտէն Պօ-ղոս ըէսուլուն ըէսալէլլիլինտէն պի-րինտէ զիքրի կէշմիշ օլան պիր փա-տիշահըն իսմինի թէրքիպ էտէրէր:

ԿԵՉԵՆ ԱՅԸՆ ՍԻՒԱԼԼԱՐԸՆԱ ՃԷՎԱՊ

Ատա Գըպըրս ատաուր իտի: — Կէօղ-լէրի քէօր օլան ատէմ՝ Սեբրիոս Պօ-ղոս իտի: — Վալիլլէր Բառնարաա վէ Պօղոս իտիլէր:

Ամէրիգա միւնէլլէրի շէլէթի թալաֆըտան
Միւլէլլիլիլի զագէթա ձ. Գ. Կրին
Ֆիլմէճէնի Եօզուլու, Ամէրիգան իտի

ԻՍԹԱՆՊՈԼ

ՄԱՅՊԱՆ Ա. ՅԱՆՈՐ ՊՅՈՒՆԱՆ